



YUNANİSTAN'IN AZINLIK POLİTİKALARI VE BATI TRAKYA'DA YEREL YÖNETİMLER

DOÇ. DR. FATİH DEMİR* - İSMAİL DEMİR**

Özet

Kopenhag Avrupa Konseyi Zirvesi'nden bu yana yirmi yıldır, Avrupa Birliği, kurumlarıyla birlikte Avrupa'da insan haklarının en önde gelen savunucularından olagelmıştır. Bu kurumlar içerisinde azınlık hakları konusunda en fazla yoğunlaşan organ Avrupa Parlamentosu olmuştur. Avrupa Parlamentosu'nda görüşülen önerelerde, normlarda ve değerlerde insan hakları ele alınırken bu çerçevede azınlık hakları da hak ettiği ilgiyi görmüştür. Ancak 1993'e kadar AB gündeminde temel bir politika konusu olarak azınlık hakları yer almamıştır. Ayrıca Avrupa Birliği'nin bağlayıcı hukuku içerisinde azınlık haklarıyla ilgili tanımlama henüz yoktur. Tüm bunlara rağmen, 1993 yılındaki Kopenhag katılım kriterleri ile birlikte azınlık haklarına saygı gösterilmesi olgusu AB adayı ülkelerde demokratikleşme programının olmazsa olmazı hâline gelmiştir.

1830 yılında Yunanistan bağımsızlığını kazandığında bu ülkede tam dört farklı etnik grup vardı: Yunanlar, Arnavutlar, Türkler ve Ulahlar. 1981 yılında AB üyesi olan Yunanistan yönetimine göre kendi devletleri sadece tek kökene sahiptir ve tek ırktan oluşmuştur. Bu etnik saflaştırma politikası Ortodoksluk ve Helenistik temellere dayanır. Ortodoks Hristiyanların bulunduğu her yerin Yunanistan olduğunu iddia ederler. Bu durum Yunanistan'da Türklerin yoğunlukta olduğu Batı Trakya bölgesindeki yerel yönetimleri de etkilemektedir. Çalışma Avrupa Birliği'nin azınlık tanımlaması ve azınlık hakları kavramları çerçevesinde Yunanistan'ın azınlık politikalarını ve Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki yerel kamu hizmetlerinin durumunu incelemektedir.

* Celal Bayar Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

** Kocaeli Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı öğrencisi.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Yunanis-tan, Batı Trakya, yerel yönetimler

Abstract

Minority Policies In Greece And Local Governments In Western Thrace

For the last two decades since Copenhagen Summit of European Council, European Union, along with its institutions, has been one of the champions of human rights in Europe. European Parliament has is the institution which has concentrated most on the issue of human rights. Resolutions, norms and values discussed at and accepted by European Parliament mentioned human rights; within this framework the issue of minority rights also received the attention that it deserved. However, until 1993, minority rights were not accepted as a basic policy issue on the agenda of EU. In addition, there is no definition regarding minority rights within the bounding laws and regulations of European Union. Despite all these, with the Copenhagen accession criteria accepted in 1993, the phenomenon of respecting the minority rights has become an indispensable part of the democratization program in EU candidate countries.

When Greece gained its independence in 1830, there were four different ethnic groups in the country: Greeks, Albanians, Turks and Wallachians. According to the administrators in Greece, which became a member of the EU in 1981, there is only one ethnical root in the country and it is made of one single race. This ethnical purification policy is based on Orthodoxy and Hellenistic foundations. They claim that every place where Orthodox Christians live is Greek territory. This situation has consequences on the local governments in Western Thrace region which is mostly populated by Turks. This study examines the minority policies of Greece within the framework of minority definitions and minority rights concepts of European Union as well as the situation of local public services in the regions with Turkish population.

Keywords: European Union, Greece, Western Thrace, local government

Yunanistan'ın Azınlık Politikaları ve Batı Trakya'daki Yerel Yönetimler

1 – Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde

Yunanistan'da Azınlık Hakları

Kopenhag Avrupa Konseyi Zirvesi'nden bu yana yirmi yıldır, Avrupa Birliği, kurumlarıyla birlikte Avrupa'da insan haklarının en önde gelen savunucularından

olagelmıştır. Bu kurumlar içerisinde azınlık hakları konusuna en fazla yoğunlaşan organ Avrupa Parlamentosu olmuştur. Avrupa Parlamentosu'nda görüşülen önerelerde, normlarda ve değerlerde insan hakları ele alınırken bu çerçevede azınlık hakları da hak ettiği ilgiyi görmüştür. Ancak 1993'e kadar AB gündeminde temel bir politika konusu olarak azınlık hakları yer almamıştır. Ayrıca Avrupa Birliği'nin bağlayıcı hukuku içerisinde azınlık haklarıyla ilgili tanımlama henüz yoktur. Tüm bunlara rağmen, 1993 yılındaki Kopenhag katılım kriterleri ile birlikte azınlık haklarına saygı gösterilmesi olgusu AB adayı ülkelerde demokratikleşme programının olmazsa olmazı haline gelmiştir.¹

1980'lerden sonra, Yunanistan'ın oldukça önemli boyutlarda faydalandığı yapısal fonlara giderek daha bağımlı hâle gelmesi, bu yönde bir dizi reformun yapılmasına katkıda bulunmuştur. Türk, Roman ve Pomaklardan oluşan Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu Batı Trakya bölgesi de bu fonlardan faydalanmak için çaba göstermiştir.² Azınlık politikasındaki değişiklikler, entegrasyon süreçlerinin yoğunlaştığı ve Yunanistan'a yapısal fonlardan artan miktarda finansman transferinin yaşandığı zamana rastladı. Yapısal fonlardan gelen kaynaklar, Soğuk Savaş sonrası Balkanlarda artan stratejik öneminden dolayı Trakya'ya da tahsis edildi ve bölgenin kalkınması ve altyapısının geliştirilmesine yönelik yoğun çabalar için gereken para bu şekilde büyük ölçüde sağlanmış oldu.

Bölgeler Avrupası denilen terim son yıllarda sıkça rastlanan bir terimdir. Bu terim, ulusaltı etnisitelerle bir çeşit ilişkiye sahip olan tüm faaliyet türlerini tanımlamak için fark gözetmeksizin kullanılmıştır. Bu terim, güçten daha fazla pay almayı amaçlayan bölgesel ulusal ve bölgesel hareketler ve partiler tarafından kullanılmıştır. Ayrıca bu gruplar bağımsızlık taleplerine teorik bir temel de kazandırmışlardır. Son olarak, bazı ulusal hükümetler tarafından kendi toprakları için daha fazla Avrupa fonu sağlama arzusundan dolayı savunulmuştur. Tüm bunların sonucunda bugün bölgeler giderek artan bir şekilde Topluluğun karar-verme yapısının küçük bir parçası haline gelmektedir.

1980'lerden sonra, Yunanistan'ın oldukça önemli boyutlarda faydalandığı yapısal fonlara giderek daha bağımlı hâle gelmesi, bu yönde bir dizi reformun yapılmasına katkıda bulunmuştur.

1993 yılında gerçekleşen Kopenhag Avrupa Konseyi Zirvesi'nin Sonuç Bildirgesi'nin 13. sayfasında, "adaylık, aday ülkenin demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarının korunmasını ve azınlık haklarına saygı gösterilip bu hakların korunmasını tesis etmesinden geçer..."³ ifadesiyle Avrupa Birliği aday ülkelerden bu ülkeler içerisinde bulunan azınlıkların haklarını korumalarını ve gözetmelerini istemiştir. Bu bağlamda, 29 Haziran 2000 tarihli ve 2000/43/EC isimli Konsey yönergesi kişilere ırksal ve etnik kökenine göre ayrımcılık yapılmadan davranılması ilkesini uygulamaya koymuştur.⁴ Böylelikle eşit muamele amacı güdülmüştür.

Kopenhag Kriterleri ve Antlaşmalarda bahsedilen insan hakları konusu AB'nin azınlık hakları çerçevesindeki yolunu çizdi. Temel Haklar Ajansı'nun kurulması bu yolda atılan bir adım oldu. Bu ajans, 1997'de Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı'na Karşı Avrupa Gözlem Merkezi adıyla kuruldu ancak 2007 yılında bu isim Avrupa Birliği Temel Haklar Kurumu (FRA) olarak değiştirildi. Ancak bu kurumun eğitim, istihdam ve etnik ayrımcılık konularındaki adil olmayan gelişmelere duyarlı olmasına rağmen kararlarının bağlayıcı olmadığını söylemekte fayda vardır.⁵

AB sembolleri ve millî marşının antlaşma metninden çıkarıldığı Lizbon Antlaşması'nın 2009'da yürürlüğe girmesiyle Avrupa Birliği, vatandaşlarına yeni haklar sunarken mevcut hakları da muhafaza etmektedir. Bilhassa, Temel Haklar Bildirgesi'nde düzenlenen özgürlükleri ve ilkeleri teminat altına almakta ve düzenlemelerine hukuken bağlayıcılık tanımaktadır.⁶ Azınlıklar ise AB birincil hukukunun böylelikle iki önemli belgesinde kendine yer bulmuştur. Bunlar; Temel Haklar Bildirgesi ve Avrupa Birliği Anlaşması'dır. Lizbon Antlaşması'nın 'Madde 1a' bendinde şu ifadeler yer almaktadır: "Birlik, insan onuru, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı ve azınlıklara ait kişilik haklarını içeren değerlere saygı gösterme temeli üzerine kurulmuştur..."⁷

Yunan medeniyetinden pek çok miras almış olan Avrupa, Sokrat'ın ve Aristo'nun torunlarının Avrupa Birliği hayallerini kıramazdı ve bu ülkede sağlam bir demokrasinin tesis edilmesi gerektiğinden yanaydı. Böylelikle 1 Ocak 1981 tarihinden itibaren Yunanistan zenginler kulübüne giren ilk fakir ülke olmuştur.⁸ Ayrıca NATO'nun askeri kanadına da geri dönmüştür. Ancak Yunanistan yönetimine göre kendi devletleri sadece tek kökene sahiptir ve tek ırktan oluşmuştur. Yunan Vatandaşlık Hukuku'nun 19. maddesi, Helen soyundan gelmeyen vatandaşların vatandaşlıktan çıkarılabileceğini belirtmektedir. Bu etnik saflaştırma politikası Ortodoksluk ve Helenistik temellere dayanır. Ortodoks Hristiyanların bulunduğu

her yerin Yunanistan olduğunu iddia ederler. Ancak 1830 yılında Yunanistan bağımsızlığını kazandığında bu ülkede tam dört farklı etnik grup vardı: Yunanlar, Arnavutlar, Türkler ve Ulahlar.⁹ Yunanistan'a bir AB üyesi olarak düşen görev, kendi öz dil ve dinlerine sahip azınlıkların dillerini ve dinlerini geliştirmeleri için gereken şartları sağlamak ve onlara saygı göstermektir. Bugün Yunanistan'ı ele aldığımızda, bu ülkenin resmi olarak sadece Trakya Müslümanlarını ve yasal olarak ise sadece Katolikleri ve Yahudileri tanıdığını görmekteyiz. Ve ayrıca, Trakya'daki Türk-Müslüman azınlığının eğitimi hakkındaki 9 yıllık bir proje paketi haricinde Yunan yönetimini doğrudan etkileyen AB politikalarının varlığından söz etmek pek mümkün gibi gözükmemektedir.

Yunan idari yönetiminin kurumsallaşması ve meşruluğu düşük seviyededir. Genellikle Yunan hükümetleri Yunan toplumunun büyük kısmının aleyhine politikalar üretip uygulamışlardır.

2 – Yunanistan'da Yerel Yönetimler ve Batı Trakya Tarihsel Arka plan

Yunanistan'da yerel yönetimler hâlihazırda ilk seviyedeki belediyeler ve komünler ile ikinci seviyedeki il idarelerinden oluşmaktadır. Bölge idareleri ise Yunanistan'daki mevcut yerel yönetim yapısı birinci seviyede belediyelerden ve mahalli örgütlenmelerden oluşurken ikinci seviyede valiliklerden meydana gelmektedir. Bölgesel idare olan üçüncü seviye mevcut değildir çünkü bölgeler, bir devlet organı olan Kamu Yönetimi ve Adem-i Merkeziyetçilikten Sorumlu İç işleri Bakanlığı tarafından atanan Bölge Genel Sekreterliği ve Bölge Bakanlığı tarafından temsil edilir, dolayısıyla yerel yönetim değil merkezi idarenin taşra teşkilatı durumundadırlar. Genel Sekreter hükûmetin temsilcisidir ve bölgedeki denetleme, polis, liman ve itfaiye teşkilatından sorumludur. Ayrıca Bölgesel Konseyin başkanıdır ve Bölgesel Kalkınma Fonu Heyeti'nin genel başkanıdır. Bölgeler kendi bütçelerine ve kendi personeline sahiptir. Valilik, valilik fonlarının yönetiminden sorumludur ve sınırlı vergilendirme ehliyetine sahiptir.¹⁰

Yunan idari yönetiminin kurumsallaşması ve meşruluğu düşük seviyededir. Genellikle Yunan hükümetleri Yunan toplumunun büyük kısmının aleyhine politikalar üretip uygulamışlardır. Bu duruma, 1944-47 dönemindeki İç Savaş ve 1967-73 dönemindeki yedi yıllık cunta yönetimi örnek olarak gösterilebilir.¹¹ Günümüzde,

Yunan siyasal sürecinde ve kamu politikasında genelde yolsuzluk, iltimas ve kayırmacılık devletin teknik kapasitesine zarar vermekte ve Yunan idari sisteminin meşruluğunu sarsmaktadır. İktidarda bulunan partilerin kamuoyu politikalarında kendi çıkarlarını gözetmelerine dayanan parti paternalizmi ve siyasette ve kamuoyu politikalarında özel çıkarların savunulduğu kayırmacılık Yunan devletinin önündeki genel sorunlardandır.¹²

PASOK'un 1981'de iktidara gelmesinden sonra, bölgesel kalkınma konusu ilk defa idari yetkilerin yeniden dağıtılmasıyla ilişkilendirilmiştir. Vilayet Meclisini merkezi idareden ayırmaya dönük bir girişimin bir parçası olarak, 1982 tarihli 1235 ve 1262 sayılı kanunlar Vilayet Meclisini mesleki kuruluşlar, yerel yönetim birlikleri, sendikalar gibi kurumların seçilmiş temsilcilerinin katılımının sağlandığı bir kurum haline getirmeye çalışmıştır.¹³ Ancak bu reformların yerel parti yapılarının güçlendirilmesi üzerindeki etkileri çok kısıtlı olmuştur ve gösterilen dirençten dolayı tam olarak uygulanmaları mümkün olmamıştır. Bununla beraber 1980'ler boyunca, özellikle 1982'de vilayet konseylerinin oluşturulmasından sonra, merkezden yerel yönetimlere yetki devredilmesi konusunda bir bilinç oluşmuş ve adem-i merkezileşme eğilimleri güçlenmeye devam etmiştir.¹⁴

1990'lara geldiğinde ise özellikle mevzuat alanında ciddi adımlar atıldığı görülmektedir. 1994 tarihli 2218 sayılı Kanun vilayetin statüsünde önemli bir değişiklik öngörmüştür. Buna göre artık vilayetlerde vali halk tarafından seçilecek, böylece vilayet merkezi idarenin taşra teşkilatı olmaktan çıkacak ve yerel yönetim organı hâline gelecektir. Ayrıca birçok yetki merkezi hükûmetten alınarak seçimle gelen valiye verilecektir. Vilayet konseyi üyeleri ise doğrudan halk tarafından seçilecektir. Buna ek olarak 13 idari bölgenin her biri kendi Bölgesel Kalkınma Fonunu oluşturacak, bölgesel politikaların oluşturulması sürecine ve ulusal ve Avrupa düzeyindeki projeler ile fonların yönetimine ortak olarak katılmaya başlayacaktır.

Gelen tepkiler üzerine yine 1994 yılında kabul edilen 2240 sayılı Kanun ile vilayet yerel yönetimine bırakılan yetkiler azaltıldı ve merkezden atanan bir Bölge Sekreteri makamı oluşturuldu. Üç yıllık uygulama sonunda halkın seçtiği vali ile merkezden atanan bölge sekreteri arasında yetki çatışması ve karmaşası ortaya çıktığı görüldü ve 1997 yılında çıkarılan 2503 sayılı kanun bölge sekreterinin yerine Bölge Direktörü makamı oluşturuldu. Ayrıca bölgeler adem-i merkezi birimler olarak kabul edildi ve çalışanları bakanlık personeli olmaktan çıkarıldı. Capodistrias Planı adı verilen bu uygulama ile yerel yönetimlerin sayısı 6000'den 900 civarına

indirilmiş ve küçük yerel yönetimler konsolide edilmiştir.¹⁵

1990'lar boyunca adem-i merkezileşme adına atılan adımlar muhalefet partilerinden ve milliyetçilerden ciddi tepki görmüştür; özellikle Batı Trakya ile ilgili olarak bu değişikliklerin devleti böleceği ve Türk milliyetçiliğini körükleyeceği iddia edilmiştir; bunun en önemli nedeni İskeçe'de ve Rodop'ta Müslüman valilerin seçilebilme ihtimalinin ortaya çıkmış olmasıdır. Bunun üzerine vilayet yerel yönetimi hakkındaki kanun İskeçe ve Rodop için farklı uygulanmış, bunlar "genişletilmiş vilayetler" adında özel bir kategoriye sokulmuştur. Böylece bu iki vilayet **2218 sayılı Kanunun 40. maddesine göre** Hristiyanların çoğunlukta olduğu Kavala ve Meriç vilayetleriyle birleştirilmişler ve Müslüman valilerin seçilmesinin önüne geçilmiştir.¹⁶

Bununla beraber 1990'larda gerçekleşen yerel yönetim reformunun olumlu tarafları da vardır. Bu dönemde yerel yönetimler ilk defa merkezi hükümetin sırtındaki bir yük olarak değil, bir kaynak olarak görülmeye başlanmıştır. Vilayet Konseyinin seçimle gelen bir organa dönüştürülmesi, yeniden seçilme kaygısı taşıyan konsey üyelerinin üzerinde yerel sorunlara karşı ilgili ve sorumlu davranmaları yönünde bir baskı oluşturmaya başlamıştır. Batı Trakya'daki vilayetlerde Müslümanların da oylarına ihtiyaç duyan konsey ve vali adayları, kuzeydeki Müslüman bölgeleri ile güneydeki Hristiyan bölgeleri arasındaki kalkınmışlık farklarını azaltmaya yönelik politikalar geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bunun sonucunda vilayet yerel yönetimleri azınlıkların kaynakların dağılımı ve bölgesel kalkınma gibi konularda karar verme süreçlerine katılması ve temsil edilmesine önem vermektedirler.

1994 öncesinde, Yunanistan oldukça merkezileşmiş bir devlettir. Doğrusunu söylemek gerekirse, yönetimin yerelleşmesi konusundaki ilk adım 1986 yılında

Bunun üzerine vilayet yerel yönetimi hakkındaki kanun İskeçe ve Rodop için farklı uygulanmış, bunlar "genişletilmiş vilayetler" adında özel bir kategoriye sokulmuştur. Böylece bu iki vilayet **2218 sayılı Kanunun 40. maddesine göre** Hristiyanların çoğunlukta olduğu Kavala ve Meriç vilayetleriyle birleştirilmişler ve Müslüman valilerin seçilmesinin önüne geçilmiştir.

PASOK tarafından atılmıştır; bu adım valiliklerdeki seçilmiş konseylerin oluşturulması için çıkarılan yasadır (Kanun 1622/1986).¹⁷ Ancak bu yasa 1994'te yürürlüğe girmiştir (2218/94 ve 2240/94 sayılı kanunlar). Bu yasaların kanunlaşması Bölgeler Komitesi'nin kabul edildiği 1992 tarihli Maastricht Antlaşması'ndan sadece iki yıl sonra gerçekleşmiştir.

Yunanistan yönetimi 2218/1994 sayılı Kanun ile azınlık nüfusuna sahip seçim bölgelerini çoğunluk nüfusuna sahip seçim bölgeleriyle birleştirmiş, böylelikle Rodop vilayeti Evros ile İskeçe vilayeti ise Drama ve Kavala vilayetleriyle birleştirilmiştir. Bu ayrımcı politikayı gizlemek için aynı uygulama Attika bölgesine de yapılmıştır. Dahası, Yunan hükûmeti, eski Sovyet ülkelerinden belirli bir nüfusu ülkeye getirerek bölgenin nüfus yapısını değiştirmeyi amaçlayan politikalar uygulamıştır. Böylelikle Hristiyan Yunan nüfusu Batı Trakya'da arttırılarak yerel yönetim için daha fazla Hristiyan Yunan'ın seçilmesi sağlanmıştır.¹⁸ Bu süreci Triandafyllidou ve Anagnostou şöyle açıklamaktadır.¹⁹

"1980'lerin ikinci yarısından itibaren, yapısal fonlara dayalı bölgesel kalkınmanın daha verimli ve etkili biçimde yürütülmesi için Yunan hükûmetleri, belediye, valilik ve bölge kurumlarında birtakım reformlar yapmıştır. Bu reformların bir parçası olarak, 13 idari bölge oluşturulmuş, il yönetimlerine bir ölçüde özerklik verilmiş, valilerin halkın oylarıyla seçilmesine başlanmıştır. Fakat Trakya'daki etnik ilişkiler üzerindeki etkileri nedeniyle, bu reformların oluşturduğu valilik özerk yönetimine bu bölgede sertçe karşı çıkılmıştır. Bu itirazların bir kısmına yanıt olarak, nüfusunun önemli bir kısmı Müslüman olan Ksanthi ili, Hristiyan nüfuslu Kavala ve Drama illerine eklenerek Kavala-Drama-Ksanthi 'genişletilmiş vilayet yönetimi' ya da 'süper-valiliği' (ipernomarchía), nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan Rodop ili de çok az bir Müslüman nüfusa sahip Evros (Meriç) iline eklenerek Rodopi- Evros 'süper valiliği' oluşturulmuştur. Böylece Ksanthi ve Rodopi'deki Hristiyanlar siyasi açıdan güçlendirilmiş ve Müslüman bir valinin seçilmesi zorlaştırılmıştır; reformların azınlığın lehine olan boyutu da bu düzenlemeyle kısmen etkisiz hâle getirilmiştir."

Yeni kanunlar var olan 13 idari bölgenin kendi Bölgesel Kalkınma Fonu'nu oluşturmasına, AB fonlarından daha fazla yararlanmasına, Valinin ve vilayet konseyinin doğrudan seçilmesine izin vermiştir. Bu ise Trakya'da valilerin azınlık oylarına da talip olmaları gerektiği anlamına gelmiştir.

Azınlığın siyasî etkinliğinin azaltılması amacıyla uygulamaya konulan bir diğer yöntem ise il, belediye ve nahiyelerin birleştirilmesi uygulamasıdır. Kamu Yönetimi, Adem-i Merkeziyet ve İçişleri Bakanlığı tarafından Mart 1997'de belediye

ve nahiyelerin birleştirilmesi (Kapodistrias Planı) yasa tasarısıyla, köy ve nahiyeler birleştirilerek yeni nahiyeler oluşturulmuş, özellikle azınlığın yaşadığı bazı köy ve beldelerin idarî açıdan, Yunan nüfusun ağırlıklı olduğu köy ve beldelerle birleştirilmesi sağlanarak, azınlığın seçilme şansı bir kez daha kısıtlanmıştır.

Kallikratis Planı olarak bilinen yerel yönetim reformu da aslında PASOK'un krizden çıkma planının bir parçasıydı, fakat daha önceki yıllarda da benzer planlar yapılmış ve yerel yönetimlerin daha verimli hale gelmesi için bazı değişikliklere gidilmesi düşünülmüştü; çünkü artık mesafeler kısalmıştı, bir sürü küçük belediye hem ekonomik olarak köstek oluyor, hem de iyi hizmet veremiyordu. Daha büyük belediyeler ve vilayetler hem gideri azaltacak, daha iyi hizmet verecek, üstelik merkezle bağlantıyı daha iyi sağlayacaktı. Krizin patlak vermesi ve hükümetin değişmesi hızlandırıcı sebepler oldu ve yerel yönetim reformunun Kasım 2010 seçimlerinde uygulanması kararı alındı. Bu planla birlikte bütün Yunanistan'da 1034 belediyenin sayısı 343'e indirilecek, kaymakamlıklar kaldırılacak ve 13 genel sekreter seçilecektir.²⁰ 10 Ocak 2010 tarihinde İçişleri Bakanı Yannis Ragousis tarafından açıklanan Kallikratis Planı, Yunanistan'da adem-i merkezi yapının güçlendirilmesine yönelik olarak idari yapının yeniden düzenlenmesini önermiştir. Plan, merkezi yetkilerin bölge ve belediye yönetimlerine aktarılması sureti ile daha geniş yetki ve finansmana sahip yerel yönetimler yaratılması amacını taşımıştır.²¹ Bu plan Yunanistan'da 1 Ocak 2011 tarihinde yasalaşmıştır. Buna göre, belediye başkanları artık 5 yılda bir seçilecektir ve daha önce belirtilen amaçlar doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır.²²

Özellikle azınlığın yaşadığı bazı köy ve beldelerin idarî açıdan, Yunan nüfusun ağırlıklı olduğu köy ve beldelerle birleştirilmesi sağlanarak, azınlığın seçilme şansı bir kez daha kısıtlanmıştır.

Batı Trakya'daki Durum

Batı Trakya, Yunanistan'ın 13 idari bölgesinden biri olan Doğu Makedonya ve Trakya'nın bir bölümünü oluşturmaktadır ve 612 bin kişilik bir nüfusa sahiptir. Bu bölgede, azınlıklar tüm nüfusun beşte birini oluşturur. Oysaki Batı Trakya'da azınlık, nüfusun % 30'unu meydana getirir. Buna rağmen, yerel yönetimde azınlık özellikle azınlıkların yoğunlukta olduğu belediyelerde ve komünlerde temsil

Kallikratis Planı yasalasmadan önce Batı Trakya azınlık üyeleri tarafından 6 bucak ve 5 belediye yönetilmekteydi. Bölge boyunca yerel yönetimdeki azınlık temsilcilerinin neredeyse 200'ü Türktü ve ayrıca Rodop'ta 2 vali yardımcısı ve İskeçe'de 1 vali yardımcısı Türklerden oluşmaktaydı.

edilmektedir. Örneğin, Rodop valiliğinin dokuz belediyesinin dördü azınlık üyeleri tarafından idare edilmektedir. Susurköy, Kozlukepîr, Sapçı, Sirkeli gibi belediyeler ve Hemetli, Mehrikoz, Arabacıköy gibi komünlerin başkanları azınlık üyeleridir. İskeçe valiliğinde vali yardımcısı ve Mustavoça belediye başkanı, Gökçeler, Ilıca, Kozluca, Sinikova komünlerinin başkanları azınlık topluluğundan kişilerdir. Azınlık üyeleri Belediye Konseylerinde ve Valilik Konseylerinde temsil edilirler.²³

Kallikratis Planı yasalasmadan önce Batı Trakya azınlık üyeleri tarafından 6 bucak ve 5 belediye yönetilmekteydi. Bölge boyunca yerel yönetimdeki azınlık temsilcilerinin neredeyse 200'ü Türktü ve ayrıca Rodop'ta 2 vali yardımcısı ve İskeçe'de 1 vali yardımcısı Türklerden oluşmaktaydı. Burada yerel yönetim reformunun Batı Trakya Türk Azınlığı üzerine etkisini tartışmakta da yarar vardır. Daha önce yedi belediyede Türk belediye başkanı seçilirken, yeni düzenlemeyle üç yerde seçilebilecekti. Bu sebepten dolayı Türk azınlık yeni plana karşı sert eleştiriler yöneltmiş olsa da, aslında

bu Türk belediyeleri birbirleriyle birleştiği için, ortaya daha güçlü üç belediye çıkacak, bu da bölge halkının daha iyi hizmet almasına ve fazla bürokrasiden kurtulmasına yarayacaktı; yani plan, azınlık için de faydalıydı. Her ne kadar bu yeni planla azınlığın temsil hakkı azaltılmamışsa da, daha önceki düzenlemelerde bunun o kadar masum olmadığını görürüz. Zira azınlık mensupları sadece o üç belediyede yaşamamaktadır ve diğer bölgelerde yaşayanlar Türk belediye başkanı seçmesin diye Yunanlı yetkililer özenle Yunanlıları çoğunluk yapacak haritalar çizmişlerdir, kalan Türk belediyelerini de orada Yunanlı olmadığı ya da çok az olduğu için mecburen bırakmışlardır.

Avrupa entegrasyonu bağlamında bölgesel kalkınma politikalarının Batı Trakya Türkleri üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla EUROREG kapsamında Dr. Anna Triandafyllidou ve Dr. Dia Anagnostou tarafından 2006 yılında gerçekleştirilen bir çalışma şu sonuçlara ulaşmıştır:²⁴

- "Topluluk Destek Çerçevesi kapsamında sunulan yapısal fonlar, bölgenin ekonomik altyapısını geliştiren kamusal ve özel yatırımlarda önemli bir rol oynamış

ve bu yolla azınlığın sosyo-ekonomik şartlarını ve olanaklarını dolaylı olarak etkilemiştir. Ancak aynı zamanda, özellikle azınlığın ikamet ettiği bölgelerde yerel yönetim memurlarının teknik bilgi eksikliği, azınlık mensuplarının bu fonlara erişimini kısıtlamıştır.

- Üç Topluluk Destek Çerçevesi'nden (TDC) gelen fonların en önemli kısmının, Ksanthi (İskeçe) ve Rodopi (Rodop) illerinde Müslümanların yaşadığı kuzey bölgeler yerine, Hristiyanların ikamet ettiği güney bölgelere verildiği konusunda, bunu belgeleyecek sistematik veri olmamasına rağmen, şüphe azdır."

AB yapısal fonları bağlamında yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasındaki ilişkiler dönüşüme uğramıştır; bu dönüşümün Batı Trakya üzerinde etkileri olmuştur.

*"Birçok azınlık üyesi, etnik Türk azınlığı olarak kendini tanımlama hakkını inkâr eden ya da bunu kabul etmekten çekinen Yunan siyasi partilerine karşı kalıcı bir güvensizlik hissetmektedir. Buna rağmen, geçmişe kıyasla şu an kendilerini Türk diye tanımlayan Müslümanların Yunan partilerine katılımı ve onlarla yaptıkları iş birliği nispeten daha fazladır. Trakya'daki azınlık politikalarında asıl 'yeni' olan, etnik Türk karakterinin savunulmasının Yunan toplumuna entegrasyon arayışıyla beraber ilerliyor olmasıdır. Etnik kimliğe bağlılık ve topluma entegrasyon artık birbiriyle çelişkili iki kavram olarak görülmemektedir. Yerel azınlık aktörleri, Avrupa insan hakları çerçevesinin önemine değinmektedirler. Azınlık, Türkiye'ye duyduğu kadar olmasa da AB'ye Yunan devletinden daha çok güven duymaktadır."*²⁵

Adem-i Merkeziyetçilik reformları yerel yönetimde azınlıkların daha fazla temsil edilmesini sağlamıştır. Seçilecek olan azınlık oyuna bağlı olarak, çoğunluktan gelen yerel valiler azınlığın sorunlarına ilgi gösterme çabasına girerler. Her şeye rağmen, reformlar ilk başta azınlıklarda şüphe uyandırdı ve çoğunluğun hoşnutsuzluğuna yol açtı. Batı Trakya özelinde çoğunluk olan Yunanlılar, algılanan 'Türk tehdidi' zemininde devletten sağlanan ekonomik imtiyazları elinde bulunduruyordu. Anagnostou'ya göre, her iki tarafın milliyetçileri bu reformları hoş karşılamadılar. Bu reformlar daha önceki ayrıcalıklı statüleri yok ediyordu. Bu bağlamda, Valilik Konseyi'nde Müslümanların ve Hristiyanların iş birliği yapmaları ulusalcılar tarafından şüpheyle karşılandı; iş birliği yapan Müslümanlar 'Yunanlı Dostları' olarak anılmaya başlanmıştı, Hristiyanlara ise 'Türk Dostları' denilmekteydi.²⁶

Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'da tek bir Müslüman Türk asıllı Yunanistan uyruklu yargıca, savcıya, memura, üst düzey bir kamu görevlisine, bürokrata, polise rastlamak mümkün değildir.

Buna karşın Turgay Cin ise şöyle demektedir: “Avrupa Birliği üyesi Yunanistan’da tek bir Müslüman Türk asıllı Yunanistan uyruklu yargıca, savcıya, memura, üst düzey bir kamu görevlisine, bürokrata, polise rastlamak mümkün değildir. Bu durum, Yunanistan’ın taraf olduğu ikili veya çok taraflı antlaşmalara hem de AB müktesebatına aykırıdır. Gümülcüne nüfusunun yarıdan fazlası % 52’si Müslüman Türk olduğu hâlde Gümülcüne Valiliğinde ve Belediyede Yunanlılara göre Türklerin daha az sayıda istihdam edilmeleri ve özellikle sözleşmeli memur olarak istihdam edilmeleri ve daimi memur kadrolarında atanmalarına soğuk bakılması dikkat çekicidir. Kısaca, AB üyesi Yunanistan’da, Batı Trakyalı Türklerden, tek bir üst düzey bürokrat bulunmamaktadır. Yine İskeçe’deki Valilik ve Belediyede görev yapan tek bir Müslüman Türk üst düzey memur veya bürokrat mevcut değildir.”²⁷ Kamu sektöründe azınlık istihdamı ile ilgili olarak KEP yani Vatandaşa Hizmet Merkezi Programı, İçişleri Bakanlığı ve AB tarafından mali olarak desteklenmekteydi ve bu program azınlıklar ve göçmenler için bazı fırsatlar sağladı. Program, ülke genelinde 2001 yılında belediyelerde başlatılan çok dilli program, vergi kayıtları, ticaret lisansları, sigorta, doğum belgeleri ve oy kartları gibi hizmetleri sağlamak yoluyla bürokrasi engellerini kaldırmayı hedeflemiştir. Memurlardan farklı olarak, KEP personeli sözleşmeli olarak çalışırlar ve azınlık üyelerinden, göçmenlerden ve ülkesine iade edilmiş kişilerden istihdam edilirler. KEP merkezlerinde, Rodop-İskeçe ve Doğu Makedonya ve Trakya Genel Sekreterliği’nde azınlık mensubu yaklaşık yüz genç yerel yönetimde işe alınmıştır. Buna rağmen, sadece birkaç azınlık üyesi kamu memurudur ve bakanlıklarda, polis kuvvetlerinde ve kamunun diğer sektörlerinde hiçbir azınlık mensubu bulunmamaktadır.²⁸

Sonuç

Yunanistan’da valilik ve İl Meclisi’nin (*Nomarhiakó Simvúlio*) üyelerinin halk tarafından seçildiği birer kuruma dönüştürülmesi yerel siyaseti daha da demokratikleştirmiş, azınlığın ise katılımını ve temsilini sağlamıştır. Müslüman seçmenlerin oyunu ve desteğini almayı amaçlayan valiler ve il meclisleri, azınlığın sorunlarına karşı daha duyarlı olmaya ve Müslüman kuzey ve Hristiyan güney bölgeler arasında göze çarpan eşitsizlikleri çözmek için daha çok çaba sarf etmeye başlamışlardır.

1994 yılında başlayan özerk il yönetimi uygulaması, Hristiyanlar ve Müslümanların yerel siyasette ve parti yapılarında daha yakın iş birliği yapmasına da zemin hazırlamıştır. Yunan siyasi partileri, valilik ve belediye seçimlerinde azınlıktan (nüfusuna orantılı sayıda olmasa da) adaylar bulup, onları merkezi olmayan yapılara dâhil etmişlerdir. Rodopi İl Meclisi’nin yirmi beş üyesinin onu, Ksanthi İl Meclisi’nin de yirmi beş üyesinin üçü Müslüman Türklerden seçilmiştir.

Yerel seviyede, Azınlık kendi temsilcilerini, yani belediye meclisi üyelerini, belediye ve nahiye (*kinótita*) başkanlarını seçmektedir. 1999’dan itibaren küçük

nahiyelerin birleştirilip (*Kapodistrias yerel yönetim reformu*) daha büyük belediyelerin oluşturulmasıyla yerel temsilcilerin siyasi statüleri güçlenmiştir. Ksanthi ilinde bir vali yardımcısı, bir belediye başkanı (Myki/Mustafçova belediye başkanı; Myki, ildeki toplam altı belediyeden biridir) ve dört nahiye başkanı (Thermes/Ilıca, Kotyli/Kozluca, Satres/Şinikova, Selero/Gökçeler) azınlıktandır. Rodop ilinde bir vali yardımcısı, üç belediye başkanı (Arriana/Kozlubekir, Sostis/Susurköy, ve Fillyra/Sirkeli; bu il toplam dokuz belediyeden oluşur) ve üç nahiye başkanı (Kehros/Mehrikoz, Amaksades/Arabacıköy ve Organi/Hemetli) da Müslümanlardır.

Yunanistan'ın diğer kesimlerinde nadir görülen bir yerel yönetim birimi olan nahiyelerin Trakya'da, ve de sadece Müslümanların yaşadığı yerlerde süregelen varlığı, bu bölgedeki yerel yönetimin eski sistemden kalan bir zaafının göstergesidir. Beşeri sermaye ya da proje takibi ve uygulamasında yaşanan teknik bilgi eksikliğinden dolayı, nahiyeler, belediyelerin aksine, AB Destek Çevreleri kapsamında sunulan kalkınma kaynaklarından yararlanabilecek durumda değildir.

Süregelen (gerçek ya da algılanan) eşitsizliklere rağmen, il yönetimindeki kurumsal reformlar, kendilerine 'Türk' diyen Müslümanların *eşit vatandaşlar* olarak topluma entegrasyonunu amaçlayan politikada çok önemli ve kritik bir rol oynamıştır. Bu reformların, azınlığa yerel düzeydeki Yunan devlet kurumlarına karşı bir güven duygusu aşılması bakımından da önemli bir etkisi olmuştur.

Geçen birkaç yıl içinde valiliğin yetkililerinin kısıtlanması, bu yetkilerin bölge (*periferia*) yönetimine devredilmesi ve buna ilâveten yukarıda sözü edilen süper-valiliklerin varlığı, azınlığın şüphesizliğini, Yunan devletine ve çoğunluğun siyasi temsilcilerine karşı duyulan güvensizliği canlı tutan 'geriye doğru' bir adımdır. Sonuç olarak, yerel ve özerk il yönetimlerini destekleyen reformlar Trakya'da azınlığın katılımını arttırmış, yerel siyaseti demokratikleştirmiş, iki toplum arasında köprüler kurmuştur. Ancak, il ve belediye yönetiminin yetkilerini azaltma girişimleri, azınlığın güvensizliği ve şüphesizliğini güçlendirmiştir.

Yunanistan'ın diğer kesimlerinde nadir görülen bir yerel yönetim birimi olan nahiyelerin Trakya'da, ve de sadece Müslümanların yaşadığı yerlerde süregelen varlığı, bu bölgedeki yerel yönetimin eski sistemden kalan bir zaafının göstergesidir.

- 1 **European Union Laws on Minority Rights and Implementing Problems at Albanian Minority Sample in Greece**, Assc. Prof. Dr. Deniz Ekinci, Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Geography, s.1.
- 2 İskeçe (Ksanthi), Rodop ve Evros (Meriç) olmak üzere üç ili içine alan Batı Trakya bölgesi, kişi başına düşen milli gelir ve kalkınma göstergelerinde AB skalasının son sıralarında yer almaktadır. AB'nin 2000-2006 dönemi Destek Çeçevesi'nde (TDC) kullanılan rakamlara göre, Doğu Makedonya ve Trakya bölgesinde kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsıla (GSYİH) Yunanistan'ın geneli için hesaplanmış kişi başına GSYİH'nun % 79'una eşittir. (D. Makedonya ve Trakya, Yunanistan'ın 13 idari bölgesi arasında kişi başına GSYİH açısından sondan ikinci durumdadır.) bu bölgedeki kişi başına GSYİH, (Eurostat'ın 2001 rakamlarına göre) AB'nin geneli için hesaplanmış ortalama kişi başına GSYİH'nun % 58.6'sı düzeyindedir.
- 3 **European Council in Copenhagen**, 21-22 June 1993, Conclusions of the Presidency. (http://ec.europa.eu/bulgaria/documents/abc/72921_en.pdf)
- 4 Ekinci, age., s.3.
- 5 **Minority Rights in the European Union after Lisbon**, Dr. Ulrike Barten-Junior Research Associate, European Centre for Minority Issues, s.3.
- 6 <http://www.abvizyonu.com/ab/lizbon-anlasmasi-ab-icin-ne-ifade-ediyor.html> 03.02.2012
- 7 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0010:0041:EN:PDF> 03.02.2012
- 8 <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/82833.asp> 04.02.2012
- 9 Ekinci, age., s. 5.
- 10 Maria Kapsi, "Recent Administrative Reforms in Greece: Attempts Towards Decentralization, Democratic Consolidation and Efficiency", Policy Review Paper, presented at the Socrates Kokkalis Graduate Student Workshop, Feb.2000, s. 9.
- 11 Ceyhan, age., s. 13.
- 12 Ceyhan, age., s. 14.
- 13 Anagnostou, **Breaking the Cycle...**, s. 108.
- 14 Anagnostou, age., s. 109.
- 15 Chousein, Şule, **Evolution of...**, s. 150.
- 16 Anagnostou, age., s. 110.
- 17 Dimitrios Christopoulos, "Regionalism in Greece", (ed) Peter Wagstaff, **Regionalism in the European Union**, Cromwell Press, Wiltshire, UK, 1999, pp:158-167, p.163.
- 18 Western Thrace Minority University Graduates Association, age., s. 6.
- 19 Triandafyllidou, Anna ve Dia Anagnostou, Yunanistan'ın Batı Trakya Müslümanları: Bölgesel Kalkınma Stratejileriyle İlgili Tavsiyeler, 2006, s. 5.
- 20 **Turkish Minority of Western Thrace 2010**, Western Thrace Minority University Graduates Association, Copenhagen Anniversary Conference "20 years of the OSCE Copenhagen Document: Status and future perspectives" Copenhagen, 10-11 June 2010, s. 6-7.
- 21 <http://www.turkishnews.com/tr/content/2010/02/10/bati-trakya-turkleri-basin-bildirisi/> 09.02.2012
- 22 http://www.polyinvest.eu/assets/content/uploads/doc/legal_conditions_18_2.pdf 09.02.2012
- 23 Chousein, Şule, **Evolution of Minority Rights in Europe: The Case of Western Thrace Muslim Turkish Minority**, MA Thesis, İstanbul Kültür University, 2006, s. 152-153.
- 24 Triandafyllidou ve Anagnostou, age., s. 2.
- 25 Triandafyllidou, ve Anagnostou, age., s.3.
- 26 Anagnostou, Dia, **Breaking the Cycle of Nationalism: The EU, Regional Policy and the Minority of Estern Thrace, Greece**, South European Society & Politics, Vol.6, No.1 (Yaz 2001), s. 111-115.
- 27 Cin, Turgay, "Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt: 11, Sayı:1, 2009, s. 165.
- 28 Chousein, Şule, **Evolution of...**, s. 158.